

HANS J. MØLLER

LIDT OM TAROKKENS REGLER GENNEM ET PAR ÅRHUNDREDER

Desværre er der kun nogle få hundrede tarokspillere her i landet. Det betyder dog ikke, at vi føler os som et underkuet mindretal, tvært imod. Vi mener selv – og med rette – at vi er privilligerede sådan at få lov til og mulighed for at spille dette, indrømmet noget specielle, kortspil med 78 kort og det særprægede formål at få sidste stik på den laveste trumf eller en af de fire konger.

Og når vi har spillet en aften, så kan vi kun være enige med regimentskirurg *Bendz*, som i midten af 1800-tallet skrev:

Oversigten over et så stort antal kort, tillige med nøjagtigheden og sikkerheden, som dette spil udfordrer, naar man enten selv vil foretage noget eller forhindre dette hos sine medspillere, fremkalde en opmærksomhed og spænding, som gør Tarok til det interessanteste, men tillige vanskeligste af de spil, man kender.

Ganske pudsigt finder man hos *Emil Wolff* i hans bog fra 1899 fuldstændig de samme ord i indledningen, dog er der en lille tilføjelse: ikke uden føje kaldes dette spil derfor "intelligensens" spil. Man kan kun være enig.

I en "Ny og fuldstændig dansk Spillebog" fra 1847, hvori der beskrives en række forskellige kortspil, omtaler forfatteren *Martin Schwartz* også Tarok:

At dette spil ikke er mere udbredt, kommer vel formentlig deraf, at det er vanskeligere at lære, end kortspil i almindelighed, og at det store antal kort (78) udfordrer en saa uafbrudt og anstrengende opmærksomhed, som de fleste ikke have lyst at anvende derpaa.

Der er som nævnt ikke mange, der spiller Tarok, og såvel som nu har spillet ikke været et af de spil, der var mest brugt, hvilket også fremgår af spillebøger fra før år 1900, f. eks. har *M.Basta* i sin spillebog fra 1889 anført: dette spil er ikke saa udbredt som det fortjener, skønt det vistnok indtager den første plads blandt alle kortspil.

Der har nu heller ikke i 1900-tallet været nogen større udbredning af spillet, men der er ikke nogen tvivl om, at de forfattere, der har givet beskrivelse af spillets regler og anvisning på, hvordan man spiller, har været noget skuffede over den sparsomme tilhængerskare, men samtidig meget begejstrede for spillet, det gælder såvel *R.L. Borch* (1920), *J.V.V. Hermansen* (1926 og 1943) som *O.Oldfeldt* (1961):

Tarokspillet er alt for lidt kendt her i landet, og det er dog det fineste, morsomste og mest interessante kortspil der eksisterer, men det er tillige det sværeste, det er "skakspillet" blandt kortspil.

Tarok spænder med sine 78 kort med scus og scat over et fuldkomment astronomisk antal kombinationer, således at det altid bliver nyt

Tarok er det mest spændende, et spil, i hvilket man med selv tilsyneladende meget tarvelige kort kan opnå de største resultater.

Spillet kan karakteriseres som "alles krig mod alle"

Tarok er for den fødte kortspiller, som særlig foretrækker et spil med flugt og elegance.

Tarok spilles i mange lande, men der er betydelige forskelle landene imellem, og man kan med god ret hævde, at der findes en særlig dansk form for Tarok, og man kan, hvis man køber et fransk kortsæt, let kunne se af indlægget, at den franske form på mange måder adskiller sig fra den danske. Man kan finde beskrivelser af tarokspil i adskillige lande på hjemmesiden www.pagat.com. Det må også erkendes, at der i årenes løb er sket en række ændringer i de spilleregler, der følges, og derudover at der er små forskelligheder mellem de få tarokklubber, der findes.

Det er bemærkelsesværdigt, at Tarok har haft en stor udbredning indenfor militæret, men hvorfra denne tradition stammer vides ikke. Denne militære forbindelse eksisterer stadig, idet de 4 jyske klubber alle har deres rod ved militære institutioner, i Fredericia ved garnisonen der, i Aarhus oprindelig ved Vestre Landsdelskommando, i Aalborg ved Dronningens Livregiment, og i Hjørring blev klubben startet ved Hærens Materielkommando.. Det har været hensigten at halvdelen af medlemmerne skulle være tilknyttet militæret, men det militære islæt er blevet mindre med årene. Udover disse jyske klubber er der spredte smågrupper og senest har "den kongelige tarokklub", dannet på initiativ af Prinsgemalen, set dagens lys, men det ville være forkert, at hævde, at denne klub har sin rod i det militære. I Aarhus har der indtil for få år siden været endnu en tarokklub, Jysk Akademisk Tarokklub, men den ophørte og de få tilbageværende medlemmer gik ind i Vestre Landsdelskommando's tarokklub.

Og man må heller ikke se bort fra, at de vejledninger, som er skrevet i de første 60 år af 1900-tallet, er skrevet af hærofficerer.. To af disse, *Borch* (1920) og *Oldfeldt* (1961), findes ikke i bogform, og de kan ikke findes på landets biblioteker, hvorimod *Hermansens* bog fra 1926 findes tilgængelig, medens hans noget mindre bog fra 1943 kun findes tilgængelig på læsesal på det kongelige Bibliotek. Men heldigvis findes de lagt på CD hos VLK.. En større vejledning fra midten af 1800-tallet, skrevet af lægen *J. Chr. Bendz*, kan vel også anses for at være skrevet af en militærperson, idet forfatteren var militærlæge og i nogle år omkring 1840 regimentskirurg i Randers. Udover de omtalte vejledninger findes enkelte mindre, dels fra tarokklubben ved Vestre Landsdelskommando, dels udarbejdet af *Poul Jensen* (ikke mindst kendt som udgiver af listen over tarokspillere i Danmark) og *Knud Andersen*, og endelig fra 1988 bogen "Tarok, en vejledning i det ædle kortspil" af *Hans J. Møller*.

I 2010 opstod der et ønske om dannelse af et "Dansk Tarokforbund", og under drøftelserne blev man enige om, at der skulle udarbejdes et regelsæt. Det har så givet anledning til at søge gammel og nyere litteratur om tarokspillet, og ad denne vej kan man følge de ændringer, der er sket på flere af spillets facetter, skatlægning, betalinger, puljer(kopper) og dermed for så vidt også på selve spillets natur, men der ingen tvivl om, at disse forandringer har gjort spillet mere morsomt og interessant. Der er ændret i reglerne for skatlægning og i taksterne for fundering og betaling for ultimo, bagud, sidst stik, tælling og bøder, der er meldinger, som ikke længere anvendes, og der skal i det følgende redegøres for en del af det, der er sket.

Bortset fra en enkelt bog er bøgerne indtil 1899 alle såkaldte spillebøger, som beskriver adskillige spil, herunder Tarok, men de må anses for uanvendelige som egentlige spillevejledninger, medens *J. Chr. Bendz's* bog som er udateret, nok stammer fra 1840-tallet, indeholder ret meget om hvordan man bedst spiller og den har flere gode vink. Og så er det jo ganske pudsigt, at han citeres ordret i *Wolff's* bog.

Den ældste bog, der er fundet, er *Joh. Chr. Meyer* "Nyeste danske Spillebog" fra 1786, den findes i flere følgende udgaver ved *S. A. Jørgensen* i 1802, 1829 og 1868. Beskrivelsen af

Tarok i disse forskellige udgaver er nogenlunde ens, i det følgende anvendes udgaven fra 1829. I 1847 udgav *Martin Schwartz* "Ny og fuldstændig dansk Spillebog" og i 1889 kom "Anvisning til at spille l'Hombre, Whist, Tarok og Bezique" af *M. Basta*. Endnu en almen bog kom i 1900 ved *C. G. Schiellerup* "Anvisning til hurtigt og sikkert at lære de moderne Selskabsspil". Der er nu ikke nogen af disse "multispillebøger", der kan bruges som egentlig vejledning i Tarok, så den første rigtige tarokbog på dansk må tilskrives *Bendz*, medens den næste, skrevet af direktøren for Københavns Tarokklub, *Emil Wolff*, udkom i 1899. Jeg har forgæves forsøgt at finde ud af noget om den tarokklub via diverse biblioteker og arkiver, som alle har været meget venlige og hjælpsomme, men ikke har kunnet fremvise nogen resultater. Det eneste jeg har fundet er, at *Wolff* ikke var militærperson.

I de følgende afsnit vil der blive foretaget et gennemgang af forskellige sider af spillet, blandt andet for at vise udviklingen, idet man ved gennemgang af de omtalte skrifter kan se mange ikke uvæsentlige forskelle mellem nutidens og det spil, der kendtes for et par århundreder siden. De fleste vil sikkert finde, at de forskellige ændringer har resulteret i et mere interessant og spændende spil. Gennemgang af de tidligere beskrivelser viser, at man først nåede til den form, vi kender i dag, i det sidste årti af 1800-tallet. Herefter er der sket enkelte justeringer, de væsentligste nok i reglerne for skatlægning.

Om kopper – eller puljer.

Den første omtale af puljer findes hos *Bendz*; tilsyneladende spillede han ikke selv med puljer, men nævner i sin beskrivelse, at "nogen" har indført en konge- og pagatpulje. Om disse puljer berettes, at pagatpuljen formeres ved indskud af 10 points fra hver spiller, mens man til kongekoppen kun indskyder 5. Dertil kommer, at hver gang der gives kort, skal kortgiveren betale 5 til hver pulje. Tabes pagaten betales 5 til puljen og 5 til hver medspiller, tabes den til ultimo betales dels de nævnte 15 og puljen doubleres. Hvis en konge tabes i spillets løb betales ikke noget til puljen, men tabes den ultimo, må man betale hver de sædvanlige 10 og desuden dublere puljen. Mærkeligt nok er der ikke nogen oplysning om udbetaling fra puljerne ved ultimo – heller ikke hvorledes man skal forholde sig når man slutter spillet, ligesom der ikke er anført noget om evt. betaling af bod til puljerne.. Hos *Basta* (1889) ser man de samme takster, og mellem linjerne ses det, at puljerne er til præmiering af ultimo – men stadig ikke noget om, hvad der ved afslutning af spillet sker med puljeindholdet.

Men allerede 10 år senere skriver *Wolff*, at der skal funderes med 20 i hver kop, og nu står det helt klart, at vindes en ultimo tømmes koppen, og ved bagud skal der fordobles, og de samme regler findes hos *C.G. Schiellerup* (Anvisning til hurtigt og sikkert at lære de moderne Selskabsspil -1900), og denne sidste af bøger med flere spil, har en væsentlig bredere fremstilling af Tarok end de ældre "multibøger".

Samtidig med indførelse af kopperne skete der de ændring, at hvor man tidligere skulle betale bod til de to medspillere, så gik man over til, at bod skulle betales i begge kopper, så man nu har spillet med samme regler m.h.t. kopperne igennem mere end 110 år.

Kortgivning.

Det er et klart gennemgående træk i alle de skrifter, der er tilgængelige, at der gives højre om, 5 kort ad gangen med de 3 sidste til kortgiveren. Er der fejl i antal kort skal der gives om og betales bod på 5 i hver kop, men normalt klare man det ved en tælling og trækning af et kort. Med indførelse af puljerne fulgte, at kortgiveren skal betale 5 til hver kop, og desuden kom der hos *Wolff* den regel, at han skal flytte kopperne til højre, og glemmer han at gøre det, skal der betales yderligere 5 i hver kop.

I Spillebogen fra 1829 er det nævnt, at hvis en spiller kun har fået 1 eller 2 tarokker, så

tæller spillet ikke, og der gives om, men hverken hos *Bendz*, *Schwartz* eller *Basta* står der noget om en eventuelt tarokløs hånd, det gør der til gengæld i alle de følgende – bortset fra vejledningen fra VLK – hvor en spiller med en tarokløs hånd kan forlange omgivning, men de spiller dog med omgivning alligevel i VLK.

Meldinger.

Meldinger er obligatoriske, der skal meldes bestemte kombinationer. Desværre er enkelte af beskrivelserne stedvis lidt uklare, men dog ikke afgørende. Det skal dog bemærkes, at *Bendz* omtaler mulighed for at undlade en melding, men det synspunkt findes ikke hos andre.

Vi kender i dag tarok- og matadormeldinger samt farvekortmeldinger (hele, halve, overfyldte eller sprøjtemeldinger), men der har tidligere været flere meldingstyper, som nu er forsvundet.

I Spillebogen fra 1829 finder man melding af 10 tarokker eller flere – men ikke om det er med eller uden pagat. Betales med 10 og for hver overskydende ekstra 5

Matadorer, scies, pagat og T.21 honoreres med 10, overskydende med ekstra 5 hver.

4 billedkort i farve, kaldet heelt Cavallerie betales med 10, har man desuden sciesen. får man 20. Dersom man har 3 billedkort i farve meldes halvt, og man får 5, har man desuden sciesen 10..

Hertil kommer så "matadorer fra neden", dvs. Pagat, scies og T.2, disse honreres med 10, og er der yderligere med 5 pr. stk.

Endelig "7 Konger", alle 4 konger, pagat, scies og T.21. Har man 3 af disse får man 5, med 4 10 osv, så med alle 7 giver det 25.

Også 4 damer, cavaller eller knægte meldtes – det gav en betaling på 5, men var sciesen også til stede var værdien 10.

Men allerede hos *Bendz* er det lidt anderledes. Her er der kommet melding om konger, 4 konger 10, med scies "fuldt Cavallerie" 15 – 3 konger + scies udgør et halvt Cavallerie og betales med 5. Senere finder man betegnelser for fuldt Cavallerie som "fuldblods Cavallerie" eller "helt kongerige" - et halvt kongerige er 3 konger + scies., men i en af vejledningerne kræves ikke scies for den halve melding, og der er heller ikke ekstrabetaling, hvis sciesen er der.. Der findes også en særregel, der siger, at hvis forhånden har meldt et helt cavallerie, så kan næste spiller kun melde et halvt, hvis hans billedkort er i rækkefølge.

Udover disse meldinger dukker nu melding af *ladoner* (dvs. alle småkortene i farverne, i alt 40) op. Har man på hånden 16 *ladoner* meldes det, horeres med 10 + 5 for hver overskydende..

Schwartz har som den eneste ikke omtalt overfyldte/sprøjte-meldinger.

Med *Wolff* er man nået til de meldinger, der anvendes i dag. Der er i hans bog en såkaldt "anmærkning" om meldingerne, og den er nok værd at viderebringe:

"Tidligere brugte man at melde i langt større omfang end nu og brugte da ogsaa nogle høist mærkelige meldinger; naar man havde pagat, scus, mondo (Tarok 21) og tarokkerne 19,17 og 15 osv., lod man scusen remplacere tarokkerne 20, 18 og 16 og fik på denne maade ved brugen af den såkaldte *springscus* 9 matadorer; det er en høist gådefuld opfattelse af scusens betydning, der her gjøres gældende, og det falder strax i øinene, at en saadan anvendelse af den beror på en misforståelse. Med hensyn til billedkort, meldte man 3 billedkort i en farve, uden at scusen udfordredes dertil, og havde man dette kort, lod man det fordoble kavalleriets værdi. Med hensyn til konger meldtes indtil 7 konger, som da bestod af 4 konger, scus, pagat og mondo. Havde man 4 damer, 4 kavaller eller 4 knægte, meldtes disse ogsaa Da meldingerne kom til at spille en uforholdsmæssig stor rolle med hensyn til gevinst og tab, naar man tilstedte honnører i den udstrækning, søgte

man på nogle steder at contrabalancere denne indflydelse ved at indføre endnu en melding, idet man indrømmede daarlige kort en fordel og honorerede ladons, naar man havde 16 eller flere, og tillod ligeledes scusen at supplere eller remplacere. Det er klart, at alle disse meldinger gave alt for stor oplysning i spillet, og naar man derhos bruge den skik, som fulgtes nogle steder, at fremvise tarokkerne, naar man havde 10 eller flere, for at spillerne kunde kontrollere antallet, så kunde man i enkelte spil naa saavidt, at man næsten ligesaa godt kunde spille med kortene oplagte paa bordet.”.

Der havde lidt tidligere, i 1889 af *Basta* været en advarsel om ikke at udvide meldinger udover tarok, matador og billedkortmeldinger:

At gå endnu yderligere med meldinger må absolut forkastes, da meldingerne herved komme til at spille en altfor fremragende rolle på spillets bekostning.

Skatlægning (ecartering).

Kortgiveren skal, inden han melder, lægge 3 kort til side, kort som derved går ud af spillet, han har således den fordel at han som den eneste ved, hvad der er lagt, og han kan ved lægningen prøve at forbedre sin hånd så den passer bedre til det formål, som han nu måtte mene, der var mulighed for at opnå. Der er selvfølgelig regler for denne lægning, hvad man må og hvad man ikke må, men der er i årenes løb sket nogle ændringer også på dette område. Udover de ”rene regler” kan der siges meget om skatlægningen, men her skal vi holde os til reglerne og ikke gå ind på nærmere overvejelser om, hvad man bedst lægger hvornår – selv om det erfaringsmæssigt har vist sig at kunne være et stort problem at vælge 3 ud af 28 kort for at lægge dem til side.

På basis af diverse vejledninger er der udarbejdet et skema, som vises i det følgende. Man kan sige, at der er enkelte ting, som ikke har ændret sig gennem årene, andre er blevet modificeret, og endelig har man så sent som i indeværende år besluttet endnu en ændring, nemlig den, at den undtagelse, at sciesen godt måtte lægges, hvis der var forsøg på tout, er faldet bort, så at reglen ganske enkelt er, at sciesen ikke må lægges.

		KONGE	MELDING	T.21	TAROK	PAGAT	SCIES
SPILLEBOG	1829	nej	nej	nej	ja*	ja	ja
BENDZ	184?	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
SCHWARTZ	1847	nej	?	nej	ja	ja	ja
BASTA	1889	nej	?	nej	ja**	ja	nej●
WOLFF	1899	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
SCHIELLERUP	1900	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
BORCH	1920	nej	nej	nej	ja**	nej	nej
HERMANSEN	1926	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
HERMANSEN	1943	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
OLDFELDT	1960	nej	nej	nej	ja**	nej	nej
V.L.K.	1970	nej	nej	nej	ja**	nej	nej
POUL JENSEN	196?	nej	nej	nej	ja**	ja	nej●
MØLLER	1988	nej	nej	nej	ja**	nej	nej●
KNUD ANDERSEN	1989	nej	nej	nej	ja**	nej	nej●
2010		nej	nej	nej	ja**	nej	nej

Medens der i alle de registrerede vejledninger har været enighed om, at konger ikke måtte lægges, og selv om der er lidt usikkerhed, når det gælder at lægge fra meldinger, så er den generelle regel om, at der kun må lægges fra meldinger, hvis dette ikke kan undgås. Og gør man det, så skal det meldes.

Tarok 21 har været fredet hele vejen.

* betyder, at der kun måtte lægges tarokker, hvis man havde 3 – sciesen ikke medregnet – hvis man havde 2 eller bare en enkelt, så måtte man ikke lægge. ** betyder, at man for at lægge tarok skulle lægge sig renonce, det vil sige, at havde man 3 eller færre tarokker, så måtte disse lægges. Hvis der er lagt tarok, skal man på forlangende oplyse dette, en del spiller med at også antal lagte tarokker skal oplyses, andre finder dette uheldigt.

Man skal helt hen til omkring 1920 før *Borch* første gang nævner, at pagaten ikke må lægges men hos *Hermansen*, både i 1926 og 1943, tillades det. Forbudet dukker op igen hos *Oldfeldt*, og dette følges op i VLK i 1970 – her havde man i længere tid spillet med, at pagatlægning var forbudt, og det er da også nu den almindelige opfattelse. *Poul Jensen*, der er kendt for fortegnelsen over danske tarokanere, har skrevet en vejledning i 196?, og i denne vejledning tillades lægning af pagaten – men i en kortere udgave fra 1989 er det ikke tilladt. Man kan dog i 2011 på nettet finde dansk side med tarokregler, hvori det er tilladt at lægge pagaten!

Med hensyn til sciesen er det et gennemgående træk (bortset fra et par tidlige vejledninger), at den ikke må lægges – med mindre der lægges an til forsøg på tout. Ud fra mange synspunkter er dette uheldigt, så der er nu enighed om, at denne meget specielle undtagelse falder væk. • betyder, at reglen om lægning ved tout-forsøg findes her.

Det er således endt med, at ultimokort (konger og pagat) samt T.21, pagat og scies ikke må lægges, og der må ikke lægges fra meldinger (med mindre det ikke kan undgås), mens tarokker kun må lægges, hvis man kan lægge sig renonce.

Ultimokortene og sidste stik.

De takster, vi spiller med i dag, har ikke altid været gældende – når man ser på de gamle takster synes det klart, at med de betalinger var ultimo slet ikke i samme valeur som nu, og uden puljer af endnu mindre værdi. Man skal helt hen til *Wolff's* bog fra 1899 før der er kommet "ordentlige" takster, og det gælder ikke kun for ultimeringer (og bagud), men også for det mere almindelige sidste stik.

I de ældste vejledninger er taksten for at tabe en konge i spilllets løb enten 5x2 eller intet, og sidste stik på en konge betales med sølle 10x2 – taber man en konge i sidste stik koster det 10x2. Men kan man få de to sidste stik på 2 konger får man 2x15 og hvis man kan tage de tre sidste stik med 3 konger, så giver det 2x20. Drejer det sig om pagaten, er taksten for en pagat, der reddes i løbet af et spil 5X2, det samme betales, hvis man har tabt den. Sidste stik på pagaten giver 15x2, medens et tab i sidste stik koster 15x2 – en enkelt af vejledningerne er helt nede på 10x2.

Det skal dog bemærkes, at *Bendz* omtaler puljer, og at man ved tab af ultimokort i sidste stik må dublere puljen, men uden bemærkning om, at man ved at vinde kan tømme puljen. Samtidig anfører han også, at "præmien for ultimationer forhøies enten ved at fastsætte en vis eensformig forøget betaling, f.eks. 30 af hver for pagaten og 25 for kongen – eller ved at indrette særskilte puljer." Så tanken om at ultimo og bagud skulle koste har været fremme. Den første gang, ordet "bagud" er noteret i en vejledning, var i 1889.

Også hos *Basta* er der peget på muligheden for, at man efter aftale kunne øge taksterne for ultimo og bagud, han nævner 30 for konge og 40 for pagaten.

Sidste stik på et ikke-ultimokort, som er langt den hyppigste slutning på et spil, og hvor erfaringen siger, at den, der flest gange på en spilleaften får sidste stik, sandsynligvis vil

være den af deltagerne, som scorer mest. Men det er ikke i de tidligste vejledninger angivet, hvor meget, man skulle have betalt, man skal hen efter år 1900 før en betaling på 2x20 dukker op.

De takster, som fremgår af *Wolff's* bog, har nu stort set været uændrede i over 110 år.

Sciesen/scusen.

På Sjælland kaldes den scusen, i Jylland sciesen. Det sidste navn findes første gang hos Schwartz (1847), idet han omtaler den som Skysen -"eller, som den almindeligst benævnes, Skisen". Navnet Scusen stammer vel fra italiensk, Skysen fra fransk.

Dette kort indeholder mange muligheder for indflydelse på forløbet af et spil, ligesom det også har stor betydning i meldingerne. I spillebogen fra 1829 anføres, at man ikke må beholde den på hånden længere end til tredje sidste stik, men det er først hos *Borch* at man finder reglen om, at den kan forlanges udspillet i det tredje sidste stik.

I 1800-tallet eksisterede et fænomen, kaldet "springscusen". Hvis man havde 3 matadorer og tarok 19 og 17, så kunne scusen remplacere både tarok 20 og 18, så at man på den måde var der ikke blot 3, men 7 matadorer!. I afsnittet om skatlægning ses det, at kun i en enkelt vejledning er der fri adgang til at lægge den, mens der i de øvrige kun tillades lægning, hvis det sker i forbindelse med tout-forsøg. Dog mener såvel *Borch* som *Oldfeldt* at den ikke må lægges, og der er tilsyneladende i dette efterår bred enighed om, at den ikke må lægges i skaten. Reglerne om dens anvendelse i øvrigt har været nogenlunde konstante, den første større gennemgang finder man hos *Wolff*.

Nolo.

Nolo, der kan være et ganske morsomt spil, som i dag honoreres med 25x2, og som udelukker en eventuel samtidig ultimo, har tidligere været et spil med større gevinst, I den gamle spillebog fra 1829 dog kun 26x2, men herefter bliver det mere indbringende, idet der dukker 3 forskellige muligheder op. Har man ved spillets begyndelse meldt, at man vil spille nolo, så kommer den samlede gevinst op på 86x2, melder man nospil lige før 13. stik, må man nøjes med 56x2 og endelig er der den ikke-meldte nolo, som blot giver 31x2 Men får man ikke sin meldte nolo, så må man betale. Skikken med at melde nolo forsvandt for mere end 100 år siden. Men det skal dog bemærkes, at medens en eventuel ultimo annulleres når der vindes en nolo, så gælder dette ikke for en samtidig bagud, ja selv nolovinderen kan gå bagud – han vinder noloen, men må betale for bagud.

Tout.

Tout – at få samtlige stik – omtales i alle vejledninger, som dog alle peger på at det vil være høst usandsynligt, at det kunne forekomme, og *Borch* har da også noteret."Et gammelt sagn mellem tarokkanere fortæller, at den lykkelige, der vinder tout, vil blive optaget som æresmedlem af Dansk Tarokklub, men da der så vidt vides ikke eksisterer nogen sådan klub, så hører denne hæderfulde gevinst sikkert hjemme som selve spillet tout – nemlig i fantasiens verden". Men ser man hos *Wolff*, så har han skrevet, at den lykkelige vinder ville blive æresmedlem i Københavns Tarokklub.

Jeg kan dog ikke undlade at fortælle, at det har været tæt på i Hjørring Tarokklub. En spiller havde fået de 24 første stik og skulle spille ud til det sidste – han sad med sciesen og spillede den ud, idet han troede, at han frit kunne døbe den, og det var først efter at man fra det pågældende bord havde spurgt andre, at man blev klar over, at det ikke gik, så han fik hverken sidste stik eller ultimo, men måtte betale for en nolo. At det var kommet

så vidt skyldtes, at begge de to modspillere hver for sig forsøgte at spille nolo.

Tælling.

Tælling efter afslutning af hvert enkelt spil – bortset fra nolo – har ikke altid været som nu. I 1800-tallet havde pagat, scies og Tarok 21 samt billedkortene (Herrebladene) anden værdi indtil omkring år 1900, da man ændrede på værdierne og tællemåden. Det var vel også sådan, at man tidligere, da præmie for ultimo og sidste stik var væsentligt mindre, lagde noget større vægt på tællingen end man gør nu, hvor dette at opnå højest mulig tælling er et sekundært formål.

Man kan dog, både i de ældre og de nyere vejledninger se advarsel mod at lægge for stor vægt på tællingen, blandt andet fremhæves det mange steder, at man ikke for at opnå en god tælling skal stikke sin makker i modspillet over for at undgå at give den farlige mand mulighed for at "tjene" en indstikker. Men det skal dog indrømmes, at det kan føles lidt bittert, hvis man en hel spilleaften har skullet betale for tælling.

De ældre takster var:

Pagat, scies, T.21 og konger	5
Dame	4
Caval	3
Knægt	2
3 "blanke kort"	1

Tællemetoden var lidt særpræget, et af de tællende kort skulle følges af 2 blanke. Hvis der var 2 tællende og 1 blank fradrog 1, og hvis der var 3 tællende og ingen blank var der et fradrag på 2.

Der var ialt 78 point, og hvad man havde over 26 var gevinst, under 26 tab, og dette måtte betales.

Det blev lidt enklere ifølge *Wolff*

Pagat, scies, T.21 og konger	4
Dame	3
Caval	2
Knægt	1
pr.stik (skaten incl.)	1

også her er der i alt 78 point. I den første halvdel af 1900-tallet var betalingen som tidligere, men herefter gik man over til mindstebetaling på 5, beregnet ud fra 26. Herved er man så kommet til den tabel, som kendes i dag.

Bøder.

Det kan ikke undgås, at der i løbet af en spilleaften optræder forskellige fejl, nogle af dem vil være af mindre betydning, andre så alvorlige, at et spil må kasseres. Der er fastsat forskellige takster for fejlene, alt afhængigt af deres betydning, men det er et gennemgående træk, at de forskellige forfattere nævner, at der kan være situationer, hvor en fejl ikke har nogen praktisk betydning og at man derfor i visse situationer kan se bort fra dem.

Taksterne er for en dels vedkommende steget i årenes løb, men har dog i de sidste 70-80 år været konstante.

Indtil det blev normalt at spille med puljer (kopper) betalte man bod til begge medspillere, herefter betaltes til begge kopper., og der kom da en ny bod, nemlig på 5x2 for ikke at flytte kopperne i forbindelse med kortgivning. De nedenfor anførte eksempler er ikke en komplet "bødeliste", men er valgt for at illustrere udviklingen.

Det eneste, der har været konstant, er betaling for fejlgivning på 5x2, men da det også

kræver omgivning, nøjes man nu med at tælle sig frem til, hvor fejlen er og så klarer man det ved at trække et kort.

I 1829 kostede det kun 5x2 at svigte kulør, det steg efter få år til 15x2, og i 1899 var man nået til 20x2. Første gang man møder 40x2 er hos *Borch* i 1920.

Medens *Wolff* takserer en glemte melding til 5x2, finder man godt 20 år senere at det, ligesom en forkert melding koster 40x2.

Forkert skatlægning hos *Wolff* 20x2, steget til 40x2.

Der er kommet lidt flere til som f.ex. melding før kortgiver, fejlagtigt udspil, lægge til i utide, alt til 20x2. Eller at kalde på scies, som allerede er gået, det koster også 20x2.

Noget om tab og gevinst.

Jeg kan ikke finde noget om, hvor højt man spillede i 1800-tallet, det er først i 1926 i *Hermansens* bog, at man ser, at der spilles ½ øre pr. point. Det er så senere ændret til 1 øre. Tager man nu i betragtning, at man på en normal spilleaften finder gevinst/tab i en størrelse på 2-3 kr., så er det jo en beskeden omsætning, og tal på omkring 10 kr. hører til undtagelserne. Så der er ikke tale om nogen hasard. Der var imidlertid i en af de jyske klubber et medlem, som fandt at det var for tamt, så han lavede sin egen lille gruppe, hvor man spillede 1 kr. pr. point, og jeg tror (da jeg kender ham fra min skoletid) at han gerne ville være gået til 10 kr.

Det er bare slet ikke meningen. Selvfølgelig er det da sjovt at vinde, men vi spiller jo ikke for pengenes skyld, nej vi spiller, for at sige det med *Hermansen*, fordi

Tarok er det fineste, ædleste, mest spændende og underholdende af alle spil.

*Fra Danmarksekspeditionen 1906-08 – Tarok i messen
Læge J. Linhard -premierløjtnant C.P. Koch- maleren Achton-Friis- Manniche (ornitolog)*

Skal der flere ændringer til?

Som det fremgår af ovenstående er der i tidens løb sket en hel del ændringer i spillets regler, alle til det bedre. Senest har det vist sig, at der er bred enighed om, at man ikke må lægge sciesen – selv om man skulle have lyst til at forsøge tout.

Selv om reglerne egentlig er ret enkle, så vil der dog kunne opstå diskussion om, hvorvidt et eller andet måske med fordel kunne være anderledes, ofte med baggrund i et eller an-

det spil med et særpræget forløb. Der har i dette efterår været en debat om betalingsforholdene i forbindelse med en bagud, hvor den, der går bagud skal doublere den aktuelle kop og betale de to medspillere, men der er en af de to andre, som får sidste stik. Hidtil har man ikke brugt at honorere for dette sidste stik, og det bør man efter min mening heller ikke gøre. Denne bagud kan skyldes to ting, enten har pågældende på en eller anden måde dummet sig eller han er blevet kvalt af et godt modspil fra de 2 andre, og desuden kan man hævde, at der ikke så meget er tale om et vundet spil, snarere om et tabt, og det er dette, der skal betales.

Der er ved at blive fremstillet et regelsæt i Dansk Tarokforbund. Reglerne her er de, der skal følges i arrangementer i forbundsregi, men vil ellers være at betragte som vejledende, idet der i de enkelte klubber er små forskelle i disse regler, det kan f.eks. være om at undlade tælling efter hvert spil, om ikke at oplyse antal lagte tarokker eller andet, men er lokale regler, som man har spillet med i årevis og som man ønsker at fortsætte med.

Der er i den foregående tekst henvist til forskellige vejledninger i Tarok. Af egentlig trykte vejledninger findes *Bendz* og ca 60 år senere *Wolff*. Medens *Bendz* er vanskelig tilgængelig, er *Hermansen* fra 1926 at finde på bibliotekerne, den er ligesom *Wolff* meget instruktiv og med mange spileksempler, men desværre er den noget mindre omfattende udgave af *Hermansen* fra 1943 kun til læsesalsbrug. *Borch og Oldfeldt* – begge med mange eksempler på, hvordan man kan spille har ikke foreligget som bogtryk. Heller ikke de mindre hæfter af *Poul Jensen* og *Knud Andersen* er nemme at finde, og de klubvejledninger, der er fremstillet, findes i de enkelte klubber. Som bogtryk findes *Møllers* bog fra 1988, den er udsolgt fra forlaget, men et mindre restoplæg findes hos Hjørring Tarokklub, men den findes på mange af landets biblioteker.

En del af de omtalte vejledninger findes allerede nu i elektronisk form hos VLK, udarbejdet af *Bent Agger*, andre har undertegnede fremstillet, ligesom en nyudgave af bogen fra 1988 vil være tilgængelig i denne form, idet et optryk må anses for urealistisk. .

Hjørring, november 2010